

Lydekker Richard.

1849—1915.

Irta : Dr. LAMBRECHT KÁLMÁN.

Az élettudományok mai állása szerint valamely szervezet annál tökéletesebb, minél differentiáltabb. GEGENBAUR e klasszikus tétele mindig munkafelosztással jár karöltve. A szervezetek szöveti elemei, szervei és szervrendszerei más és más funkció elvégzésére különbözőképpen differenciálódnak s a különböző funkciók specializált végrehajtása harmonikus egységbe olvad.

Az élők világában talán a legideálisabb munkafelosztást a *Siphonophora*-telepben látjuk megvalósulva, amelyben csaknem minden egyén más és más feladatot végez el. Az izmos, vastag törzs (*cönosarc*) vonalában elhelyezkedett egyének emésztenek, mellső vége pneumatophorrá tágulva lélegzik, a legfelső sorban elhelyezkedett egyének védenek, mások tapogatnak, ismét mások helyváltoztató mozgást végeznek és szaporodnak.

Az emberi társadalomnak az a hatalmas szervrendszere, amely a megismerés szolgálatába szegődött: a tudósok tábora ma már szintén megközelítette a tökéletességet, amennyiben rengeteg specialistára differenciálódott.

A munkafelosztás és differentiatio nagy előnye, hogy ismereteinket mindjobban elmélyíti, de viszont hátránya, hogy mindinkább megakadályozza az áttekintést.

Mi, a részletmunka jegyében dolgozó korunk szülöttei, csodálattal hódolunk azok előtt a nagyok előtt, akiknek a munkafelosztás ellenére is megadatott, hogy az ismeret széles mezejének számos dűlőjét szánthatták föl munkás ekéjük mélyenjáró barázdáival — alapvető úttörökként.

A részletmunka rengeteg anyagával terhelten el sem tudjuk képzelni, hogyan ért rá ALPHONSE MILNE-EDWARDS négy vaskos kötetre rúgó alapvető palaeo-ornithologiai műve anyagának feldolgozásán kívül a fossilis rákok tanulmányozására, kémiai, physiologiai, botanikai vizsgálatokra és ALFRED GRANDIDIER-vel karöltve Madagascar hatalmas monografiájának megírására.

THOMAS HENRY HUXLEY, a geologia, palaeontologia és zoologia

lángelméjű buvára és CHARLES DARWIN, az élettudományok reformáló szellemóriása mellett eszünkbe jut két nagy amerikai kortársuk, E. D. COPE, a gerincesek munkás palaeontologusa és OTHNIEL CHARLES MARSH, a fogascserű madarak (*Odontornithes*) és *Dinosaurusok* alapvető tanulmányozója. És előttünk állanak a sokoldalú GEORGE CUVIER és RICHARD OWEN alakjai és oldalukon az, aki csak az imént szállott soraink éléről a föld rétegeibe: RICHARD LYDEKKER.

LYDEKKER pompás formaérzéke, átfogó elméje, hatalmas morphologiai tudása a halak kivételével az összes többi gerincesekkel behatóan foglalkozott és palaeontológiájukat alapvetőként művelte meg. Ő fakasztotta meg — mindössze hat esztendő megfeszített munkájával — az ismeretek kincsesárát: a British Museum páratlan ősgerinces gyűjteményét a buvárok számára.

Napjaink rettenetes világkatakizmája, amely nemcsak a politikai határokat, de — hegyormokat lekaszálna és gránátvölgyeket vájva — a föld rétegeit is megbolygatja, csak kerülő uton, a semleges Hollandia szaksajtóján át¹ engedte hozzánk a szomorú hírt, hogy LYDEKKER 1915 április 16-án 66 éves korában elhunyt.

LYDEKKER RICHARD, a Royal és Geological Society tagja, «Bachelor of Arts», hollandi eredetű családból született 1849-ben és a cambridgei Trinity Collegeben nevelkedett. 1874—82 között résztvett India geologiai felvételében. Kashmir geologiai leírásán kívül ennek az útjának köszönhetjük a siwaliki dombok gazdag pliocenkorú gerincesmaradványainak ismeretét, amelyeket számos monografiában, majd összefoglalva is kiadott.

Indiai útjáról visszatérve, harpendeni (Hertfordshire) villájában telepedett le, ahonnan önkéntes munkatársként járt be a British Museumba, hogy óriási ősgerinces gyűjteményének catalogusát megírja. A fossilis emlősöket öt kötetben, 1485 oldalon (1885—1887), a Reptiliákat és Amphibiákat négy kötetben, 1242 oldalon (1888), a madarakat egy kötetben (1891), összesen tehát 3095 oldalon dolgozta fel. Mindenki, aki e tíz hatalmas kötet bármelyikét használta, jól tudja, hogy jóval több az mint catalogus. Az összes fossilis alakok tömör, határozott jellemzése, rengeteg új alak leírása, széleskörű irodalmi tájékozottsága nélkülözhetetlené teszi ezeket a megbecsülhetetlen értékű forrásmunkákat minden idők palaeontologusa számára.

Közben NICHOLSON társaságában megírta kétkötetes palaeontologiai kézikönyvét, 1891-ben pedig kiadta FLOWER-al együtt írt, világszerte elterjedt kézikönyvét: «An introduction to the Study of Mammalia, living and extinct» és megírta a dublini Museum ősgerinceseinek catalogusát (a halak kivételével).

¹ Club van Nederlandsche Vogelkundigen. Jaarber. No. 5. 1915, p. 129—130.

Alig készült el élete főművével, a British Museum palaeontologiai catalogusával, 1894-ben a Royal Society Donation Fund-ja támogatásával bejárta Argentina és Patagonia fossilis lelőhelyeit, főfigyelmét az AMEGHINO testvérek *Dinosaurus*, *Stereornithes* stb. leleteire fordítva.

Délamerikai tanulmányútja után az emlősök egyes nagy csoportjait dolgozta fel anatómiai, historiai és palaeontologiai szempontból (The Great and Small Game etc.; Horse, Sheep, Ox, Cervidae etc.), azután Patagonia és Argentina Dinosaurusait, Cetjeit, Ungulatait és Edentatait két hatalmas folio kötetben. Majd megírta ismert művét az emlősök zoogeografiájáról, amely csakhamar két német kiadásban is megjelent, legújabbban pedig (1908) «The Sportsman's British Bird Book» című művét. Nemcsak ezt, de több más művét is önzetlen pártfogójának és maecenasának: a bedfordi hercegnőnek ajánlott, aki lényegesen megkönnyítette minden kutatását.

LYDEKKER sokoldalú elfoglaltságával, rengeteg alkotásával tipusa volt a brit buvárnak: a tudományt önzetlenül, inkább sportszerűleg művelte és bár életének javaerejét ennek áldozta, ment volt minden elfoglaltságtól, egyoldalúságtól.

Dr. báró NOPCSA FERENC hazánkfiaától tudom, akinek jó barátja volt, hogy egész élete irigylésreméltó harmoniában folyt le. Rengeteg alkotása mellett ambíciója volt, hogy a vasárnap délutáni istentiszteleteken ő olvasta fel az evangéliumot. «Justice of peace», azaz békebíró is volt birtokán, Harpendenben, minthogy a brit állam III. EDWARD óta (1360) a magasabb társadalmi osztályok önkéntes közreműködését állandóan igénybe veszi a személy és vagyon védelmére.

A világ palaeontologusai — bár nagy részüket az ellentétek mérhetetlen tengere választja el szigethazájától — osztatlan részvétellel őrzik meg emlékezetükben LYDEKKER soha nem hervadó érdemeit.

Richard Lydekker.

1849—1915.

Von Dr. KOLOMAN LAMBRECHT.

Nach dem heutigen Stand der biologischen Wissenschaften ist ein Organismus umso vollständiger, je differenzierter es ist. Dieses klassische Gesetz GEGENBAURS steht stets mit der Arbeitsteilung in Verbindung. Die Gewebe-Elemente, Organe und Organ-Gruppen der Organismen wurden nach der Art ihrer Funktionen verschiedenweise differenziert und die spezialisierte Ausübung der verschiedenen Funktionen ging in eine harmonische Einheit über.

In der Welt der lebenden Organismen sehen wir vielleicht die

idealistischste Arbeitsteilung in einer *Siphonophoren*-Kolonie, in welcher sozusagen jedes Individuum eine selbständige Rolle spielt. Die Individuen des *Cönosarc* verdauen, die vorderen werden zu *Pneumatophoren* umgewandelt, die oberen verteidigen die Kolonie, andere tasten umher und wieder andere dienen zur Ortsbewegung und Vermehrung.

Jene gewaltige Organgruppe der Menschheit, welche sich der Wissenschaft widmete: die Welt der Gelehrten nähert sich nun schon auch der Vollständigkeit, indem sie in der neueren Zeit zu zahlreichen Spezialisten differenziert wurde.

Ein großer Vorteil der Arbeitsteilung und der Differentiation ist es, daß sie unsere Kenntnisse stets vertiefen, im Gegensatz bedeutet es aber auch ein großes Hindernis: sie verhindert die Generalisierung und das Beherrschen des Wissens.

Wir, Kinder des spezialisierenden Zeitalters, huldigen verwundert denjenigen Großen, denen es vorbehalten war, auf verschiedenen Gebieten des Wissens tiefe Furchen zu ziehen.

Von dem Riesenmaterial der spezialisierten Arbeit belastet, ist es uns kaum begreiflich, wie ALPHONSE MILNE-EDWARDS neben seinen eingehenden, grundlegenden paläo-ornithologischen Forschungen noch Zeit fand zum Studium der fossilen Krebse und zu zahlreichen anderen chemischen, physiologischen und botanischen Studien, und im Verein mit ALFRED GRANDIDIER zur Verfassung der prachtvollen Monographie der Insel Madagaskar.

Neben dem begabten Geologen, Paläontologen und Zoologen THOMAS HENRY HUXLEY und dem genialen Reformator der biologischen Wissenschaften CHARLES DARWIN gedenken wir ihrer beiden großen amerikanischen Zeitgenossen: der verdienstvollen Paläontologen der Wirbeltiere E. D. COPE und OTHNIEL CHARLES MARSH, der grundlegenden Forscher der *Odontornithes* und *Dinosaurier*. An dieser Stelle seien noch der vielseitige GEORGE CUVIER und verdienstvolle RICHARD OWEN und neben ihnen auch der vor kurzer Zeit verstorbene RICHARD LYDEKKER erwähnt.

LYDEKKERS allumfassender Geist, gepaart mit einem scharfen morphologischen Sinn und Wissen, beherrschte das ganze Gebiet der Vertebraten — ausgenommen die Fische — und bearbeitete ihre Paläontologie als Bahnbrecher, indem er das unvergleichlich reiche Material des Britischen Museums veröffentlichte.

Das Toben des Weltkrieges ließ es uns erst spät erfahren,¹ daß R. LYDEKKER in seinem 66. Lebensjahre am 16. April 1915 zu Harpenden verschied.

¹ Club van Nederlandsche Vogelkundigen. Jaarber. No. 5. 1915, p. 129—130.

RICHARD LYDEKKER F. R. S., F. G. S., «Bachelor of Arts», stammte aus einer Familie holländischen Ursprunges, wurde 1849 geboren und im Trinity College zu Cambridge erzogen. 1874—1882 nahm er teil an der geologischen Aufnahme Indiens. Außer der geologischen Beschreibung von Kashmir bearbeitete er während dieser Reise das reiche pliocäne Vertebraten-Material der Siwalick-Hügel in zahlreichen Monographien, später auch zusammengefaßt.

Zurückgekehrt aus Indien ließ er sich in Harpenden (Hertfordshire) nieder und besuchte als Volontär das Britische Museum, an dem Katalog der fossilen Wirbeltierreste arbeitend. Den Katalog der fossilen Säugetiere veröffentlichte LYDEKKER 1885—1887 in 5 Bänden (auf 1485 Seiten), den der Reptilien und Amphibien in 4 Bänden (1242 pp, 1888), endlich den der Vögel im Jahre 1891, also zusammen in 10 Bänden, auf 3095 Seiten. Jedermann, der einen dieser Bände benützt, fühlt es, daß jeder einzelne mehr bedeutet, als ein Katalog. Die kurze, sich auf die wesentlichen Merkmale beschränkende Charakterisierung sämtlicher fossilen Funde, eine große Menge von neuen Formen, reiche Literaturangaben sind für diese Bände bezeichnend; kein Paläontolog kann sie entbehren.

Inzwischen bearbeitete LYDEKKER mit NICHOLSON sein zweibändiges paläontologisches Handbuch und verfaßte mit FLOWER das weltberühmte Prachtwerk: «An introduction to the Study of Mammalia, living and extinct», auch schrieb er den Katalog der fossilen Wirbeltiere des Museums zu Dublin.

Kaum daß er sein Hauptwerk, den Katalog des Britischen Museums vollendete, unternahm er mit der Unterstützung des Donation Fund der Royal Society 1894 eine Reise nach den berühmten paläontologischen Fundorten der Republik Argentinien und nach Patagonien; daß Hauptgewicht legte er auf die *Dinosaurier* und *Stercorolithes*-Funde der Gebrüder AMEGHINO.

Nach seiner südamerikanischen Reise bearbeitete LYDEKKER einzelne größere Gruppen der Säugetiere, u. zw. sowohl vom anatomischen, wie auch vom historischen und paläontologischen Standpunkte (The Great and Small Game etc.; Horse, Sheep, Ox, Cervidae etc.), dann die Dinosaurier und Cetaceen von Südamerika und verfaßte sein weitbekanntes zoogeographisches Werk, welches kurz nachher in deutscher Übersetzung zwei Auflagen erlebte. Das letzte größere Werk LYDEKKERS ist «The Sportsman's British Bird Book», welches er mit mehreren anderen seiner Gönnerin, der «Duchess of Bedford» widmete.

LYDEKKER war mit seiner Vielseitigkeit und mit seiner Massenerleistung ein Typus der englischen Gelehrten: er opferte sich uneigennützig der Wissenschaft, betrieb diese als einen Sport. Obzwar sein ganzes Leben in reger Arbeit verfloß, war er nie einseitig. Sein ganzes

Leben war eine reine Harmonie. So las er bei den Gottesdiensten am Sonnabend das Evangelium vor. LYDEKKER war auch im öffentlichen Leben tätig: er war auch «Justice of peace», vor allem aber ein Mann der Wissenschaft.

Die gesamte Paläontologie bleibt dem Andenken LYDEKKERS ewig treu.

LYDEKKER palaeo-ornithologiai dolgozatai:

LYDEKKERS paläo-ornithologische Werke:

1879. Notes on some Siwalik Birds. — *Rec. Geol. Surv. of India*. XII. 1879—80, p. 52.
1884. Siwalik Birds. — *Mem. Geol. Surv. of India. Palaeontologia Indica. Ser. X. Vol III. Part 4. Calcutta 1884*, p. 135—147, pl. 14—15.
1885. Note on some siwalik bones erroneously referred to a Struthioid. — *Geol. Mag.* 1885, p. 237—238.
1886. Catalogue of the Remains of Siwalik Vertebrata in the Geological Department of the Indian Museum. — *Calcutta 1886*, p. 1—4.
1890. On the Remains of some large Extinct Birds from the Cavern Deposits of Malta. — *Proc. Zool. Soc. London 1890*, p. 403—411, pl. 35—36.
- Note on some fossil Indian Bird Bones. — *Rec. of the Geol. Surv. of India. XXIII. 1890*, p. 235.
1891. Catalogue of the fossil Birds in the British Museum. London 1891, p. XXVII + 368. Figs. 75.
- On Pleistocene Bird-remains from the Sardinian and Corsican Islands. — *Proc. Zool. Soc. London 1891*, p. 467—476, pl. 37.
- On Remains of a Large Stork from the Allier Miocene. — *Ibid.*, p. 476—479.
- On a new Species of Moa. — *Ibid.*, p. 479—482, pl. 38.
- On British Fossil Birds. — *The Ibis 1891*, p. 381—410.
- Catalogue of Fossil Mammals, Birds, Reptiles and Amphibians in the Science and Art Museum — Dublin. 1891.
- Recent Researches in Fossil Birds. — *Nat. Sci. I.*, p. 266—271.
- & HUTTON, W. The History of Moas. — *Ibid.*, p. 588—595.
- Fossil Birds. A nemzetközi ornithologiai kongresszus kiadványa. Budapest, 1891. pp. 15. (Etiam «Dictionary of Birds» 1893. Part I., p. 277—289.)
1892. Remarks on some recently described Extinct Birds of Queensland. — *The Ibis*, 1892, p. 530—533.

1893. On some Birds bones from the miocene of Grive-Saint-Alban. — Proc. Zool. Soc. London 1893, p. 417—422, pl. 41.
 — On the extinct Giant birds of Argentina. — The Ibis 1893, p. 40—47.
1894. Los Pajaros misteriosos de la Patagonia. — Revist. Mus. La Plata. VI. 1894, p. 103—107.
 — The La Plata Museum. — Nat. Sci. IV. 1894, p. 126.

Egyéb főművei:

Übrige Hauptwerke:

1885. Catalogue of the Fossil Mammalia in the British Museum. (Natural History.) Part I. (Primates, Chiroptera, Insectivora, Carnivora, Rodentia), p. 30 + 268. 33 Woodc.
 — Part II. (Ungulata: Artyodactyla), p. 22 + 324. 39 Woodc.
1886. — Part III. (Ungulata: Perissodactyla, Toxodontia, Condylarthra, Amblypoda), p. 16 + 186. 30 Woodc.
1887. — Part IV. (Ungulata: Proboscidea), p. 24 + 233. 32 Woodc.
 — Part V. (Tillodontia, Sirenia, Cetacea, Edentata, Marsupialia, Monotremata and Supplement), p. 35 + 345. 55 Woodc.
1886. Catalogue of the Remains of pleistocene and prehistoric Vertebrata contained in the Geological Department of the Indian Museum. — Calcutta.
1888. Catalogue of the Fossil Reptilia and Amphibia in the British Museum. (N. H.) Part I. (Ornithosauria, Crocodilia, Dinosauria, Squamata, Rhynchocephalia, Proterosauria), p. 28 + 309. 69 Woodc.
 — Part II. (Ichthyopterygia, Sauropterygia), p. 21 + 307. 85 Woodc.
 — Part III. (Chelonia), p. 18 + 239. 53 Woodc.
 — Part IV. (Anomodontia, Ecaudata, Caudata, Labyrinthodontia, and Supplement), p. 23 + 295. 66 Woodc.
1889. R. LYDEKKER and NICHOLSON: Manual of Palaeontology.
1891. FLOWER W. H. and LYDEKKER R.: An introduction to the Study of Mammals, living and extinct. London, p. 763, figs. 357.
1894. Contribution to a Knowledge of Fossil Vertebrates of Argentina. I. Dinosaurs and Cetacea from Patagonia. Extinct Ungulates of Argentina. La Plata. Fol. pl. 32.
1894. The same. II. Edentates of Argentina. La Plata. Fol. pl. 66.
1895. A Handbook to the Carnivora. pl. 31. (Allen Nat. Hist. Libr.)
 — The Royal Natural History. Edited by R. LYDEKKER. Vol I—IV. Mammals and Birds.
 — A Handbook to the Marsupialia and Monotremata. pl. 38. (Allen Nat. Hist. Libr.)

- A Geographical History of Mammals. Cambridge, p. 400.
1897. Die geographische Verbreitung und geologische Entwicklung der Säugetiere. Übersetzt von G. SIEBERT. Jena, p. 532. Figs. 82. Mit 1. Karte. — II. Aufl. Ibid., 1901.
1898. The Deer of all Lands; a History of the Family Cervidae living and extinct.
- Wild Oxen; Sheep and Goats of all Lands, living and extinct.
1908. The Sportsman's British Bird Book, p. 18 + 620.